

Parlamentarsed uudised

Margit Muul (RiTo 3), Eesti Rahvusraamatukogu parlamendiinfo keskuse infospetsialist

Uudiste kokkuvõte välisriikide parlamentides toimunud maist oktoobrini 2002.

Tinglikult võib seekordset ülevaadet nimetada ka valimiste–eriks, sest kajastamist leiavad paljudes riikides sellel ajavahemikul toimunud parlamendivalimised. Infoallikaina on kasutatud elektrooniliselt kättesaadavaid materjale, uudisteagentuuride – ETA, BNS, Reuters – andmebaase, ajalehtede Eesti Päevaleht ja Postimees elektroonilisi arhiive ning täistekstandmebaasi EBSCO.

Fääri saared

Aprilli viimasel päeval toimusid üldvalimised Taani koosseisu kuuluvatel Fääri saartel, mille tulemusena pidi täidetama 32 *Lagtingi* (Fääri parlament) kohta. Ennustati tihedat võitlust iseseisvusmeelse koalitsioonivalitsuse ja unionistliku opositsiooni vahel, küsitlused viitasid koalitsiooniparteide napile võidule. Omavalitsus on Fääri saartel tegutsenud juba 1948. aastast, kuid paljude küsimuste üle otsustatakse siiski Kopenhaagenis. Kaudselt võib toimunud valimisi pidada ka iseseisvusreferendumiks, kus Fääri saarte elanikud pidid otsustama, kas eralduda Taani võimu alt või mitte.

Kui hääled loetud, selgus, et Fääri saarte iseseisvumist pooldavad erakonnad kaotasid parlamendis enamuse. Vabariiklikust Parteist, Rahvaparteist ja Iseseisvusparteist koosnev iseseisvusmeelne valitsuskoalitsioon kaotas varasemaga võrreldes kaks kohta ja sai 32–kohalises *Lagtingi*is 16 kohta. Sama palju kohti said ka Taaniga tihedamaid sidemeid pooldavad sotsiaaldemokraadid, Koalitsioonipartei ja Keskpartei. Suurimaks võitjaks peeti Taani–meelset Koalitsiooniparteid, kes kogus 26% häältest ning sai parlamendis 8 kohta. Märkimist väärib kõrge valimisaktiivsus – 91,1% –, mis näitab, et sealsed elanikud pole oma tuleviku suhtes ükskõiksed.

BNS, 30.04.2002, "Fääri saared valivad parlamenti";

BNS, 01.05.2002, "Iseseisvusmeelsed kaotasid Fääri valimistel parlamendienamuse".

Gibraltar

Gibraltari omavalitsuse juht Peter Caruana nõuab Gibraltarile Andorra–sarnast staatust. Andorra on sõltumatu demokraatlik riik, kuid vana traditsiooni kohaselt valitsevad seda ühiselt Prantsusmaa ja Hispaania. Riiki juhib sellisel juhul ikkagi parlament, kes nimetab ametisse valitsuse. Gibraltar soovib saavutada reaalselt sõltumatust, jäädes üksnes faktiliselt Suurbritannia ja Hispaania alluvusse.

<http://www.eta.ee/cgi-bin/eta/one?20020503=0135>

Hispaania

Hispaania parlament võttis 25. juunil vastu seaduse, mis võimaldab keelustada möödunud aasta kohalikel valimistel 10% häältest võitnud baski iseseisvuslaste partei Batasuna. Väidetavalt on Batasuna baski rahvuslaste keelustatud terrorirühmituse ETA poliitiline tiib, mis võitleb iseseisva Baskimaa loomise eest Kirde-Hispaanias ja Edela-Prantsusmaal. Nimetatud eelnõu leidis väljaspool Baskimaad laialdase toetuse ja võeti Senatis ülekaalukalt vastu. Kuigi seda peetakse tähtsaks sammuks terrorismivastases võitluses, ei võideta baski poliitikute hinnangul Batasunat keelustades sõda terrorismiga ega lahendada Baskimaa probleemi. Vastupidi, võitlus Baskimaa iseseisvuse eest võib hoopis hoogustuda. Batasuna ise küll eitab sidemeid ETA-ga, kuid samas pole partei ETA rünnakuid ka hukka mõistnud.

BNS, 26.06.2002, "Hispaania parlament toetas baskide partei keelamist";

Economist, 31.08.2002, Vol 364, "Batasuna Banned".

Holland

15. mail toimusid parlamendivalimised Hollandis. Valimiste eel läbiviidud küsitlused ennustasid võitu opositsioonilistele kristlikele demokraatidele. Kõrget tulemust lubati ka parempopulistlikule parteile Pim Fortuyni Nimekiri, kelle liider Pim Fortuyni mõrvati kõigest nädal enne valimisi. Valimistulemused andsidki võidu konservatiivsetele kristlikele demokraatidele, kes said 150-kohalises parlamendi alamkojas 43 kohta, Pim Fortuyni Nimekiri sai 26 kohta. Suurim kaotus tabas valitsevat Sotsiaaldemokraatlikku Tööparteid, kes sai 1998. aastal saadud 45 koha asemel vaid 23 kohta. Seni koalitsiooni kuulunud liberaalid said 23 kohta, mis on nelja aasta taguse tulemusega võrreldes 15 koha võrra halvem tulemus. Sotsiaaldemokraatlikule Tööparteile, kes koos liberaalide ja sotsiaalliberaalide parteiga D66 oli olnud viimased kaheksa aastat võimul, oli see suurim lüüasaamine pärast II maailmasõda. Seni valitsenud vasaktsentristlikule koalitsioonile heideti ette kuritegevuse kasvu ja madalat haridustaset riigis, samuti olid nad seotud mitme korruptsioonijuhtumiga. Koalitsioonis olles lootis Pim Fortuyni Nimekiri ellu viia oma poliitikat, mis seisneb peamiselt immigratsiooni piiramises, immigrantidega seotud kuritegevuse vähendamises ja tervishoiusüsteemi reformimises.

Seega tegi ka Holland pöörde paremale, mis on viimasel ajal Euroopas üsna levinud. Pööre paremale on toimunud Itaalias, Taanis, Portugalis ja Prantsusmaal. Kui mõni aeg tagasi oli Euroopas 13 sotsiaaldemokraatide juhivat valitsuskabinetti, siis viimasel ajal on nende arv tunduvalt vähenenud.

Naisi on Hollandi uues 150-kohalises parlamendi alamkojas endise 55 asemel 51.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=58155&rubriik=49>

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=58315&rubriik=49>

Reuters News, 16.05.2002 (Reuters);

Xinhua News Agency, 22.07.2002 (Reuters).

Selle kohta, kuidas Hollandi valijad regiooniti ühte või teist parteid valisid, saab lähemalt lugeda: Het Financieele Dagblad English Edition, 17.05.2002, "General Election Facts and Figures" (Reuters).

Kahjuks ei osutunud uue erakonna Pim Fortuyni Nimekirja debüüt parlamendis kuigi edukaks ja suuri muutusi igatsenud valijad on pettunud. Pidevad parteisisesed tülid, võimuvõitlus ja suured skandaalid on jätnud oma jälje. 87 päeva jooksul ütles nii mõnigi erakonnaliige täpselt seda, mida mõtles, ja nii kanti ajaloos esimest korda parlamendiistungite protokollidesse sõimusõnu. Kahe nimetatud partei ministri omavaheline konflikt tõi kaasa usalduskriisi koalitsioonis ja kogu valitsus oli sunnitud tagasi astuma. Vähemalt on selline poliitikute seebiooper ärkvele raputanud vanad, siiani võimul olnud parteid.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=218523>

Enam kui 80 protsenti Hollandi valimisjaoskondi kasutas elektroonilist hääletussüsteemi. Hollandlased ise on oma süsteemiga rahul, sest see hõlbustab nii hääletamist kui ka hääletelugemist. Tulemused selguvad kiiresti, välistades päevi kestva hääletelugemise. Mujal maailmas on elektrooniline hääletamine leidnud tugevat vastuseisu. Suurbritannia on sellisest süsteemist keeldunud, USA-s kardetakse, et elektrooniline süsteem ei pruugi suurele hääletajate hulgale vastu pidada. Iirimaal on loodud suisa rahvaliikumine elektroonilise hääletamise vastu.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=204345>

Kreeka

Hasartmängude tõkestamiseks võttis Kreeka parlament vastu seaduse, millega keelustatakse kõik arvuti- ja videomängud nii avalikes kohtades kui ka erakasutuses. Keelustatud on kõik elektrilised, elektromehaanilised ja elektroonilised mänguvahendid, sealhulgas ka arvutimängud ja konsoolid, nagu näiteks Playstation. Et seadus kehtib ka Interneti-kohvikute kohta, siis on see tugevat vastuseisu leidnud just Kreeka Interneti-kohvikute liidu poolt.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=213798>

Küpros

Küprose parlament otsustas läbi viia maksureformi, mille tulemusena kaotab Küpros *offshore*-piirkonna staatuse alates 2003. aastast. Praegu moodustavad *offshore*-kompaniid Küprose SKP-st 8%, vaatlejate hinnangul võib Küpros uue korra kohaselt minetada oma staatuse rahvusvahelise ärikeskusena. Uue seaduse jõustudes tõuseb tulumaks praeguselt 4,5%-lt 10%-le, esialgu säilivad teatavad soodustused küll kuni 2002. aastani registreerunud firmadele. Käibemaks tõuseb 10%-lt 15%-le. Nimetatud maksureformi puudumine oli Küprose peamine takistus Euroopa Liiduga liitumisel.

<http://www.eta.ee/cgi-bin/eta/one?20020628=0253>

Leedu

Augusti lõpus kinnitas Leedu parlamendi juhatus uued Seimi sisekorraeeskirjad, mida peavad järgima nii Seimi liikmed kui ka külalised. Uus reglement nõuab Seimis viibijailt korralikku kontorirõivastust, mis ei tohi olla väljakutsuv. Parlamendihoones on keelatud lärmamine ja skandaalsete situatsioonide lavastamine. Istungitesaali sisenemisel nõutakse mobiiltelefonide väljalülitamist. Uus kord näeb ette ka külaliste loožist ajakirjanike looži eraldamist.

BNS, 29.08.2002, "Nabapluusi ja taskutelefoniga Leedu parlamenti minna ei sobi".

Leedu Seim keeldus tegemast muudatust kohaliku omavalitsuse valimise seadusesse, mis oleks kehtestanud, et iga kümne kandidaadi hulgas kohalikku volikogusse ei tohi olla rohkem kui 2/3 ühest soost kandidaati. Meesparlamendiliikmed, kes domineerivad ka 141-liikmelises Seimis, kahtlesid, kas sellise klausli lisamine ei lähe mitte vastuollu põhiseadusega. Oli ka neid Seimi liikmeid, kes leidsid, et sellisel juhul võiks seadusesse lisada piiranguid rahvuse, rassi, religiooni, sotsiaalse staatuse ja keelelise päritolu osas. Seadusemuudatuse autor Birute Vesaite oli seaduse eelnõu tagasilükkamises pettunud, tema sõnul oli seaduse eesmärk suurendada Leedus meeste ja naiste võrdõiguslikkust.

Lithuanian News Agency – ELTA, 03.10.2002 (Reuters).

Läti

5. oktoobril toimunud parlamendivalimised võitis paremliberaalne partei Uus Aeg, alles 2002. aasta veebruaris loodud erakond. Uus Aeg kogus 23,9% häältest ning see andis neile 26 kohta. Teisele kohale tuli ainsa vasakpoolse jõuna parlamenti pääsenud ühendus Integratsiooni Eest Ühtses Lätis, saades 18,9% tulemuse eest 24 kohta. Järgnes konservatiivne Rahvaerakond 16,7% häältega. Edukaks osutus ka uustulnuk kristlik-demokraatlik Esimene Partei 10 kohaga, Põllumeeste Liit sai 12 kohta. Valimiskünnise ületas napilt ka endisesse võimukoalitsiooni kuulunud rahvuslaste ühendus Isamaale ja Vabadusele, välja jäi aga senise peaministri Andris Berzinši partei Läti Tee. Vaatamata suurtele muudatustele parlamendis, rõhutab uus koosseis turumajanduslike reformide jätkumise vajalikkust. Paremtsentriline koalitsioon eesotsas parteiga Uus Aeg lubab tõhustada võitlust korruptsiooni ja kuritegevusega. Loomulikult jätkub töö Euroopa Liidu ja NATO-ga ühinemiseks, kuid samas rõhutatakse ka koostöö tihendamist Venemaaga.

Lätis käis valimas 72,49% valimisnimekirjadesse kantud elanikkonnast.

BNS, 06.10.2002, "Uus Aeg sai Läti valimistel enim seimikohti";

BNS, 06.10.2002, "Läti valimistel saatis edu parempoolseid";

BBC Monitoring Former Soviet Union, 06.10.2002 (Reuters).

Läti poliitilised parteid kulutavad valimiseelsetes kampaaniates keskmiselt 2,8 latti ehk 4,7 eurot valija kohta. See on ligi üks latt rohkem, kui kulutavad USA parteid. Aastatega on need summad Lätis aina suurenenud. Möödunud aastal kulutati kohalike omavalitsuste valimiste eel valimiskampaaniale 2,25 miljonit latti, sellel aastal töötas summa suurenda ligi 4 miljonini. USA-s kulutatakse valijale keskmiselt 1,716 latti, Argentiinas 1,416 latti, Suurbritannias oli see näitaja 1997. aasta valimiste eel 0,4 latti. Lätis tegi kõige suuremaid kulusi valija kohta Rahvaerakond – 0,9 latti, järgnesid Läti Tee 0,35 latiga, Isamaale ja Vabadusele 0,3 latiga, Uus Aeg 0,24 latiga, Läti Esimene Partei 0,16 latiga ning ühendus Integratsiooni Eest Ühtses Lätis 0,14 latiga.

BBC Monitoring Former Soviet Union, 01.10. 2002 (Reuters).

Makedoonia

Mai keskel lülitas Makedoonia telefonikompanii välja kõik Makedoonia parlamendihoones olevad telefonid. Põhjus oli selles, et parlament oli Makedoonia Telekomile võlgu 224 000 eurot ehk 3,5 miljonit Eesti krooni. Nn punastest liinidest, mida kasutatakse riiklikult salastatud kõnede pidamiseks, asub parlamendihoones üksnes osa. Peale parlamendi on Telekomile võlgu ka mitmed teised riigiasutused, keda ähvardab samuti telefonsideta jäämine, kui nad oma võlga ei tasu.

<http://www.eta.ee/cqi-bin/eta/one?20020514=0236>

15. septembril toimunud parlamendivalimistel saavutasid võidu sotsiaaldemokraadid. Seni võimul olnud rahvuslased pidid tunnistama kaotust. Marurahvuslaste partei liidreid süüdistati riigis kriisi provotseerimises ja organiseeritud kuritegevusega seotuses. Makedoonia albaanlaste hulgas osutus kõige populaarsemaks endise mässaja Ahmeti Demokraatlik Liit Integratsiooni Eest. Nimetatud valimised olid esimesed pärast kodusõja äärel viinud rahvuskonflikti ja neist loodetakse kindlat alust rahuprotsessile.

BNS, 16.09 2002, "Makedoonia valimised tõid võidu opositsioonile".

Prantsusmaa

Juunis Prantsusmaal toimunud parlamendivalimistel pidi 2000. aastal vastuvõetud seaduse kohaselt kandidaatide nimekirjades olema võrdsel arvul mehi ja naisi. Parteisid, kes seda ei järgi, karistatakse valitsusepoolse rahalise toetuse vähendamisega. Mida suurem on lõhe meeste ja naiste arvu vahel, seda rohkem toetusi kärbitakse. Enne valimisi selgus, et seadust on suutnud järgida ainult väikeparteid, kuigi 1997. aasta valimistega võrreldes oli naiste osa valimisenimekirjades kasvanud 125%. Seega on väikeparteid, kes sõltuvad rohkem riiklikest toetustest, ka usinamad seaduse järgijad. 50:50 balanssi suutsid järgida rohelised, kommunistid, Rahvusrinne ning partei Jahindus, Kalandus, Loodus ja Traditsioonid. Kuid sotsialistid, Presidendiamuse Liit ja Prantsusmaa Demokraatlik Ühendus pole antud nõuet täitnud. Sotsialistide nimekirjades oli naisi 36%, Presidendiamuse Liidus 20% ning Prantsusmaa Demokraatlikus Ühenduses 21%. Suured parteid on nõus pigem trahvi maksmata

kui lisama oma nimekirjadesse vähetuntud naispoliitikuid, samal ajal kui väikeparteid ei saa endale lubada niigi napist rahast ilmajäämist.

Prantsusmaa eelmises parlamendis oli naised kõigest 10,9%, mis asetab nad Euroopa Liidu riikide seas eelviimasele kohale.

Agence France–Presse, 06.06.2002 (Reuters).

16. juunil Prantsusmaa Rahvussamblee valimistel saavutas ülekaaluka võidu president Jacques Chiraci algatusel loodud Presidendiamuse Liit. 577 mandaadist läks 392 konservatiividele, kes tõrjusid võimult vasakpoolsed ja surusid paremäärmuslased tagasi äärealadele. Opositsiooni jäänud vasakpoolsed parteid said uues parlamendis 173 kohta, nende seas kommunistid 21 kohta. Paremäärmuslik Rahvusrinne ei saanud Rahvussamblesse ühtegi kohta. Vaatamata varem nimetatud seadusele, mis nõuab, et 50% kandidaatidest oleksid naised, pääses parlamenti 71 naist, mis teeb 12,3%. Parlamendi eelmises koosseisus oli naised veelgi vähem – 59 –, kuid praegune tulemus on siiski kaugel sellest, mida uue seadusega saavutada sooviti. Siinkohal võiks nimetada, et parlamendis enim kohti saanud Presidendiamuse Liidu nimekirjades oli naiskandidaate ainult 20%. Paremäärmuslaste liider Jean–Marie Le Pen pidas üheks põhjuseks, miks tema partei valimiskünnist ei ületanud, just seda, et nende nimekirjades kandideeris palju naisi, kes olid nõrgemad kui mõni väljajäänud meeskandidaat.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=61874&rubriik=49>

The State (Columbia, SC), 17.06.2002 (Reuters);

Agence France–Presse, 17.06.2002 (Reuters).

Rootsi

15. septembril toimunud *Riksdag*'i (Rootsi parlament) valimiste eel ennustati võitu sotsiaaldemokraatidele, kuigi neile heideti ette riigi finantsolukorra varjamist. Toetus moderaatidele oli 1970. aastaist alates partei ajaloos madalaim. Valimiskampaania oli keskendunud valdavalt arutelule tööjõu sissetuleku ümber, arutluse all olid immigrantide integratsioon, keeleoskuse nõue, vanurite hooldamine ja maksupoliitika. Sotsiaaldemokraadid ja Rohelised pooldavad juba käibel olevaid maksumäärasid, mis on maailmas ühed kõrgemad. Opositsiooniparteid – Moderaadid, Liberaalid, Kristlikud Demokraadid ja Keskpartei – lubasid maksude alandamist. Parem ja vasak tiib olid selgelt erinevail seisukohtadel ka immigratsiooniküsimustes.

Valimistulemused näitasid, et parem- ja vasakpoolse bloki jõuvahekorras ei muutunud eriti midagi, küll aga toimusid muutused kummagi bloki sees. Rootsi 349–kohalises parlamendis läks vasakpoolsetele 191 kohta endise 190 asemel, parempoolsed said 158 kohta. Oma tulemust parandasid tublisti sotsiaaldemokraadid, kes said varasemaga võrreldes juurde 13 kohta, nüüd on neil 144 kohta. Arvatavasti tulid need kohad Vasakpartei arvelt, kes varasema 43 asemel sai üksnes 30 kohta. Rohelised, kes samuti kuuluvad

vasakpoolsesse blokki, said 17 kohta. Veelgi suuremad muutused toimusid parempoolse bloki sees, kus moderaadid kaotasid 27 kohta ja liberaalid said juurde 31 kohta. Uues *Riksdag*'is on 55 moderaati ja 48 liberaali, Keskpartei sai 22 ning Kristlikud Demokraadid 33 kohta.

Riksdag'i 349 kohast läks naiste kätte 158, see tähendab, et 45% parlamendiliikmeist on naised. Selle näitajaga on Rootsi maailmas esikohal, talle järgnevad Taani, kus naisparlamendiliikmeid on 38%, Soome 36,5, Norra 36,4 ja Island 34,9 protsendiga. Keskmiselt on maailma parlamentides naisi vaid 14,7%.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=71529&rubriik=49>

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=71742&rubriik=49>

Reuters News, 15.09.2002 (Reuters);

Reuters News, 16.10.2002 (Reuters);

Agence France–Presse, 19.09.2002 (Reuters).

Saksamaa

22. septembril toimunud *Bundestag*'i (Saksa parlamendi alamkoja) valimiste eel ennustati enam-vähem võrdset tulemust sotsiaaldemokraatidele (SPD) ja kristlik–demokraatidele (CDU). Ka pearivaalide arvatavad liitlased ehk rohelised ja liberaalid olid sarnase reitinguga. Valimistulemused näitasid, et *Bundestag*'i 603 kohast läks 306 sotsiaaldemokraatide ja roheliste koalitsioonile. Sotsiaaldemokraate toetas 38,5% valijaist ja nende nn väikevenda Roheliste Parteid 8,6%. Rohelised, keda peeti nende valimiste võtmeparteiks, sai tunduvalt rohkem hääli kui neli aastat tagasi. Opositsioonilised kristlik–demokraadid said samuti 38,5% häältest, kuid nende liberaalidest partner kogus hääli oodatust vähem, kõigest 7,5%. *Bundestag*'i ei pääsenud kommunistid (PDS), kogudes vaid 4% valijate hääled. Kuna Gerhard Schröder jääb võimule tänu oma koalitsioonipartnereile rohelistele, keda on peetud nende valimiste suurimaks võitjaks, siis on oodata ka koalitsioonipoliitika "rohelistemaks muutumist". Üks roheliste valimislubadustest oli kodakondsusseaduse parandamine, millega tõmmati endale paljude immigrantide hääled. Koalitsiooni sees töötab pingeid suurendada küsimus kohustusliku sõjaväeteenistuse säilitamise kohta, mida pooldavad sotsiaaldemokraadid, samal ajal kui rohelised soovivad selle lõpetamist.

Naisparlamendiliikmete protsent tõusis 30,9–lt 31,5–le, seega on 603–kohalises Bundestag'is 190 naist. Kõige rohkem naisi on roheliste hulgas – tervenisti 58,2% –, järgnevad sotsiaaldemokraadid 37,5%.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=72370&rubriik=49>

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=73102&rubriik=49>

Market News International, 23.09.2002 (Reuters);

Agence France–Presse, 23.09.2002 (Reuters).

Lähemalt saab Bundestag'i valimissüsteemi kohta lugeda: Xinhua News Agency, 21.09.2002 (Reuters).

Slovakkia

Parlamendivalimised Slovakkias 20. ja 21. septembril tõid võidu Liikumisele Vaba Slovakkia Eest (HZDS), kes sai 19,5% häältest, mis on siiski üle 7% madalam kui 1998. aastal. Peaminister Mikuláš Dzurinda partei Slovakkia Kristlik ja Demokraatlik Liit (SDKU) kogus 15,1% häáli. Kolmanda tulemuse – 13,7% – sai populist Robert Fico partei Tee (Smer). Kuid marurahvuslane Vladimir Meciar ja seega ka tema erakond HZDS on poliitiliselt isoleeritud ega leia seepärast koalitsioonipartnereid, kellega valitsust moodustada. USA ja Euroopa Liidu riikide juhid peavad Meciari takistuseks NATO ja Euroopa Liiduga liitumisel. Tõenäoliselt moodustub parempoolne koalitsioon Mikuláš Dzurinda juhtimisel, kuhu kaasatakse veel kolm väiksemat parteid: Ungari Partei (SMK), Kristlik Demokraatlik Liikumine (KDH) ja Uute Kodanike Liit (ANO). Nende parteide eestvedamisel jätkub kindlasti laienemine NATO ja Euroopa Liidu suunal. Märkimist väärib ka Kommunistliku Partei (KSS) tulemus 6,32%, sellega pääsesid kommunistid üle 12 aasta jälle parlamenti. 1998. aasta valimistega võrreldes on toetus kommunistidele kahekordistunud.

Valimistest võttis osa 70,07% hääleõiguslikest elanikest.

Agence France–Presse, 22.09.2002 (Reuters)

1998. ja 2002. aasta võrdlevate valimistulemustega saab lähemalt tutvuda: SITA Slovenska Tlacova Agentura, 22.09.2002 (Reuters).

Soome

Soome viienda tuumajaama rajamise poolt hääletas 107 ja vastu 92 Eduskunna (Soome parlamendi) liiget. Loomulikult oli tuumajaama ehitamise vastu roheliste liit, kes pärast otsuse vastuvõtmist otsustas Paavo Lipponeni juhitud valitsuskoalitsioonist lahkuda. Erimeelsusi ja pingeid valitsuskoalitsiooni sees oli ka varem.

<http://www.eta.ee/cgi-bin/eta/one?20020527=0030>

Tuumajaama ehitamise kava kohta saab lähemalt lugeda: Power, Jul/Aug 2002, Vol 146, "Finland Approves Fifth Nuclear Powerplant".

Suurbritannia

Suurbritannia parlamendi liikmed suurendasid kolm korda summasid, mida võib kasutada Euroopa riikide pealinnade külastamiseks. Sellise otsuse eesmärk on teiste Euroopa Liidu

riikidega sidemete tihendamine ja uute kandidaatriikidega tutvumine. Nii näiteks on üsna meeldivaks vahelduseks reis Küprosele, mille parlamendihooone ei asu kaugel supelrannast. Enne 1999. aastat oli parlamendiliikmeil õigus ühele tasuta reisile aastas, kas Brüsselisse, Luxembourg'i või Strasbourg'i. Seejärel otsustati seda laiendada kõigile Euroopa Liidu liikmesriikidele, viimase muudatusena tuli klausel, millega kaasati nimistusse ka Euroopa Liidu kandidaatriigid. Briti parlamendi liikmed saavad kolm tasuta reisi, plaanitavad lisakulud on 225 000 Inglise naela aastas. Muudatused suudeti seadusesse sisse viia ja vastu võtta mais väga vaikselt ja kiiresti, rahvale ja paljudele ajakirjanikele jäi see esialgu märkamatuks.

New Statesman, 08.07.2002, Vol 131, "MPs Enlarge Their Horizons".

Šotimaa

Kolm aastat tagasi loodud Šoti kohalik parlament on põhjustanud rohkesti pettumust. Kahjuks pole märgata nn uue poliitika jooni, mis erineks Londonist. Kohalikus parlamendis moodustavad koalitsiooni liberaaldemokraadid ja leiboristid. Liberaaldemokraadid peaksid oma positsiooniga rahul olema, sest on suutnud panna oma partnereid leiboriste rohkem raha kulutama. Seetõttu ei pea näiteks šoti üliõpilased erinevalt ingllastest kõrgeid õppemakse maksma ning paljudele vanuritele on võimaldatud tasuta hooldust. Kuid sellest hoolimata on märke, mis viitavad, et praegune koalitsioon ei pruugi pärast järgmise aasta mais peetavaid valimisi võimule jääda. Üldsuses tekitavad endiselt meelepaha uue parlamendihooone ehitusele kulutatavad summad – planeeritud 40 miljoni asemel on kulud ligi kaheksa korda suuremad ehk 300 miljonit Inglise naela. Paar kuud tagasi hääletasid parlamendiliikmed seaduse poolt, mis andis neile 13,5% palgatõusu. Rahul ei olda ka majanduselu vähese arendamisega.

Economist, 27.07.2002, Vol 364, "Pork on the Menu".

Tai

Tai parlament võttis vastu resolutsiooni, mis lubab nüüd ka naisparlamendiliikmetel istungite ajal pikki pükse kanda. Parlamendi kodukorra komisjon leidis, et naisliikmetel võib seelikuid kandes tekkida raskusi teatud ametikohustuste täitmisel. Seda Tai mõistes unikaalset otsust on peetud ka meeste ja naiste võrdõiguslikkuse suurendamiseks, sest seni ei lubatud pükstes naisi ühtegi ametiasutusse. Seadusele vastu hääletanute hulgas oli ka naisi, kes leidsid, et selline otsus "rikub Tai naiste mainet rahvusvahelisel areenil". Uue otsusega eeldatakse siiski tagasihoidlikes värvides, s.t musta või halli pükskostüümi kandmist.

<http://www.eta.ee/cgi-bin/eta/one?20020607=0043>

<http://www.eta.ee/cgi-bin/eta/one?20020609=0066>

Tšehhi

14. ja 15. juunil toimunud parlamendivalimised võitsid võimulolevad sotsiaaldemokraadid, kes said 30% häältest ehk 71 kohta 200-kohalises parlamendis. Teiseks tuli opositsiooniline ehk parempoolne Kodanike Demokraatlik Partei, kogudes häältest 24%, mis andis neile 56 kohta. Üllatuseks võib pidada kommunistide kõrget tulemust, kes ennustatud 12–13% asemel kogusid 18,5% häältest. 14%-ga järgnes valimisliit Ühendus. Paljude hinnangul on selline valimistulemus hoiatuseks võimul olnud sotsiaaldemokraatidele, näidates, et reformide kiire tee pole mitte kõigile meeltemööda. Viimase nelja aastaga on kasvanud tööpuudus, paljude maaelanike elatustase on langenud. Uue parlamendi ülesanneteks on liitumiskõneluste lõpetamine Euroopa Liiduga ning riigile uue presidendi valimine järgmise aasta jaanuaris.

Valimistel osales kõigest 58% hääleõiguslikest kodanikest.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=207830>

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=61744&rubriik=49>

Türgi

Septembri alguses hääletas Türgi parlament surmanuhtluse kaotamise poolt rahuajal. Tegu oli ühega inimõigusi puudutavate reformide paketist, mille vastuvõtmine on võtmeküsimus Türgi astumisel Euroopa Liitu. Reformid puudutavad muu hulgas ka kurdikeelse hariduse ning raadio- ja teleprogrammide lubamist. Demokraatlikke reforme toetavad kõik parlamendiparteid peale Rahvusliku Aktsioonipartei, mis on Türgi parlamendis suurim.

<http://www.postimees.ee/prindi.html?id=66654&rubriik=49>

Ukraina

Ukraina president Leonid Kutšma esines augusti lõpus ettepanekuga vähendada presidendi võimu riigis ja suurendada parlamendi volitusi. Ta märkis, et Ukrainast on saanud presidentaal-parlamentaarne vabariik, milleni on viinud demokraatlike traditsioonide puudumine ja poliitiliste parteide nõrkus. Paljud majandusreformid on Ukrainas alanud presidendi määrustest. Riigi edasiseks arenguks tuleks tema sõnul üle minna parlamentaar-presidentaalsele vabariigile. Kutšma tegi ettepaneku muuta valimisseadust, mis lubaks luua proportsionaalsel esindatusel põhineva Euroopa tüüpi valimissüsteemi.

BNS, 25.08.2002, "Kutšma tahab presidendi arvelt suurendada parlamendi võimu".

Venemaa

Vene riigiduum võttis vastu keeleseaduse paranduse, mille kohaselt peavad kõik autonoomsed Venemaa rahvad võtma oma kirjakeele aluseks kirillitsa. Selle seaduseelnõuga keelatakse tatari keele üleviimine ladina tähestikule. Seaduseelnõu väljatöötajad rõhutasid, et seaduse parandus takistab kirillitsast lahti öelnud Vene Föderatsiooni subjekte mõne teise riigi mõjusfääri sattumast. Tatarstani elanikud ei arva, et ladina tähestikule üleminek oleks

riigireetmine, nende soov oli kõigi türgi keelte kirja-piltide ühtlustamine. Leidus ka neid, kes arvasid, et sellise keeleseadusega tegi Venemaa endale karuteene, ja viitasid näiteks Baltimaade õigusele nüüd vastu võtta seadus, mis sunniks venelasi kirjutama ainult ladina tähtedega.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=207481>

Peale kirillitsa kaitse tegeleb Riigiduum ka võitlusega võõrsõnade kasutamise vastu vene keeles, mida asjatundjate hinnangul on mugandatuna üle võetud 10 000 ringis, valdavalt inglise keelest. Uus seadus annaks võimaluse uue keelepruugi ehk new speak'i kasutamise eest meedias ning haridus- ja riigiasutustes karistada kriminaalkorras. Keelatud sõnade hulka kuuluksid näiteks kompjuter, tsiisburger, konsultant, sponsor, faks, mobilnõi telefon ja skinhed.

<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=207483>